

"לְבַנְיָנָה שֶׁל תּוֹרָה"

שיחה שנמסרה בביהמ"ד מפי רה"י הרב ברוך וידר שליט"א

לְמַעַן יֵיזֶן לֹא אֶחְשָׂה

התבוננות על תקופתנו

בשעות אלו לפני כשלושים שנה בפתחה של מלחמת שלום הגליל, התנהלו הלימודים בישיבה כרגיל. היה שקט מאד, אך זה היה שקט שלפני זעזוע גדול.

נראה שגם כיום¹ אנו נמצאים באותו מצב, הכל נראה שקט ורגיל, אבל יתכן שאנחנו עומדים לפני זעזוע גדול חלילה.

כל מי שיש לו עיניים לראות ולב להרגיש, ויודע לשמוע חדשות, לא יכול להישאר שקט.

אך לפני כמה שנים כאבנו כאב נורא כאשר נגזרה הגזרה על גוש קטיף. כאבנו את סבלם של אנשי הגוש, את כאבה של א"י, את צער השכינה ואת חילול ה'. ועתה שוב אנו עלולים להימצא באותו מצב ח"ו, ואולי אף במצב חמור בהרבה.

כפי שהגדיר אחד מראשי ההתיישבות, ישנה סכנת חורבן. איום נורא של הרס ישובים שנבנו במהלך גאולת חבלי א"י, על ידי עם ישראל השב לארצו בחסדי ה'. עברנו תהליך דינמי של בניין אחרי כיבושי מלחמת ששת הימים ואחרי ההתעוררות של מלחמת יוה"כ, וכעת

ישנו איום של פגיעה במפעל הגדול הזה, בידי אחינו בית ישראל.

הכאב גדול עוד יותר, כאשר רואים שישנם יהודים, אשר מתוך טעות לבם רוצים להרע לאחיהם, וחלקם אף שמחים בזה.

כל יהודי מבין שעצם הגזרה להרוס חמישה בניינים, של עשרות משפחות, גם היא נוראה. אבל מי שנותן את לבו, מבין שמאחורי זה מסתתר איום על אלפי משפחות במגרון, גבעת אסף, עלי ובעוד ישובים רבים שמצבם דומה. זה עלול להתגלגל חלילה, לגזרת חורבן וגירוש של עשרות אלפי אנשים.

תיקון המשפט

מתפללים אנחנו כל יום ע"פ המסודר בגמרא², על קיבוץ הגלויות ולאחר מכן על השבת המשפט. אכן זכינו ואנו רואים בקיבוץ גלויות אדיר ובבניין הארץ. גם הקמת המדינה היא במידה מסוימת הקמת מלכות ישראל, כמו שכתב "הרב" זצ"ל³, וממשיכה את מהלך קיבוץ הגלויות.

² מגילה יז:

³ משפט כהן קמד, טו-א

¹ השיחה ניתנה ערב הכרעת הממשלה בענין גבעת האולפנה' בבית אל.

אך הברכה הבאה, היא על השבת המשפט, שעם ישראל יחזור למשפט התורה באותה מלכות שתקום בא"י.

לצערנו כעת המשפט העותומאני והאנגלי הוא המשפט המושל באותה בחינת מלכות שזכינו לה. והמלכות פוחדת מהחוק הזה וסרה למרותו אף שהוא רחוק מחוקי התורה. זהו מצב נוראי.

יתכן שזהו ברור נוקב בתהליך הזה של הגאולה, בתיקון המשפט, בהתגשמות "וְאָשִׁיבָה שְׁפִטֵיךָ כְּבָרָאשָׁנָה"⁴.

בשלב הזה אנו עומדים, אבל בעת הזאת אי אפשר להישאר אדישים ולהיות שקועים בחיינו הפרטיים ובדברים הקטנים והפעוטים. זה צריך להכאיב לנו ולהרעיש את לבבנו.

עם זאת, אנו יודעים בוודאות שגאולת ישראל הולכת ומופיעה, על אף שייתכנו בתהליך הגאולה עליות וירידות כאשר גילו לנו חז"ל⁵. כשיש חלילה הסתר פנים זה עלול להיות כואב מאוד, אך אנו יודעים שבסופו של דבר התהליך ימשך.

לפעול עם א-ל

יש לתת את הדעת בעניין זה על שני מישורים שבהם עלינו להתבונן ולפעול.

המישור הראשון הוא ההשתדלות. בכל תחומי החיים אנו מצווים על ההשתדלות. כמובן את ההשתדלות הזו יש לעשות מתוך אמונה שלימה בבורא העולם שציווה אותנו להשתדל, על דרך שדרשו חז"ל⁶: "יִרְפָּא יִרְפָּא – מכאן שניתנה רשות לרופא לרפאות". וכמו שכתוב: "סוֹס מוֹכֵן לְיוֹם מְלַחְמָה וְלַה' הַתְּשׁוּעָה"⁷, שישנה חובה להכין סוס וצבא למלחמה, אך יש לזכור שלה' התשועה.

אמנם החזון איש⁸ מבאר שמחויבים רק בהשתדלות שיכולה להועיל, ולא בהשתדלות של יאוש.

ולענייננו, אף שמבחינה ריאלית נראה שהסיכויים לביטול הגזירה הינם קלושים, בכל זאת יש צד גדול מאוד ללכת ולמחות ולוא כדי שיהיה אכפת לנו.

אם אדם מרגיש שזה באמת אכפת לו, שימשיך ללמוד. אך אם אדם ממשיך בלימודו כרגיל ואין הדבר נוגע לו, אז זה כבר צ"ע, ייתכן שמוטב שילך כדי שייכנס לליבו כאבם של ישראל. כי הדבר הראשון המוטל עלינו הוא לצאת מהאדישות, ולפתוח את לבבנו למצבו של עמ"י.

מבחינה מעשית – מי שרוצה, יכול להשתתף במחאה לבד או בקבוצה,

⁶ בבא קמא פה:

⁷ משלי כא לא

⁸ אמונה ובטחון ב ו

⁴ ישעיה א כו

⁵ ע"י במדבר רבה יא ב

זה יכול לסייע לו להרגיש את כאבו של עמ"י בחוש, ולהרגיש את צער השכינה.

מומלץ ללכת בחברותא ולהחליט שלא הולכים לצורך חברתי או חוויתי, אלא עוסקים בתורה בדרך ובמשך השהייה שם. וכך היה נוהג ומלמד הרב פריימן זצ"ל, שאם יש צורך ללכת לכל מיני מקומות, אכן הולכים, ומקבלים על עצמנו קודם היציאה שלא להפסיק מדברי התורה, וכך אין זה סותר את המשך לימוד התורה. זוהי אכן מדרגה מיוחדת, אבל גם מי שהולך למחאה מתוך רצון להשתתף עם הציבור הנושא בעול ההתיישבות, להיות שותף בכאב הכרוך במאבק על א"י, גם זו מדרגה.

אתערותא דלתתא

כמו כן עלינו להתאמץ גם כן במישור הרוחני, וזהו המישור השני.

האדם המאמין יודע שאנו מתפללים כדי להנצל מהקטרוג ומחרון אף של מעלה: "הצילנו מזעמך"⁹, "קומה והושיענו אל תשפוך חרונוך עלינו"¹⁰. לאמיתו של דבר כל מה שקורה תלוי במדת חסדו של הקב"ה או חלילה בחרון אפו.

עלינו להתחזק בהכרת העיקר הראשון מ"ג עקרי אמונה: "אני מאמין באמונה שלמה שהבורא יתברך שמו הוא בורא ומנהיג לכל הברואים, והוא לבדו עשה ועושה ויעשה לכל המעשים". ומכאן נלמד שאף שדברים מתגלגלים דרך בני אדם עלינו לזכור מהיכן הם מתחילים.

צריך לדעת שלא אתערותא דלתתא¹¹ שלנו יש ערך עצום. מעיקרי האמונה הוא שבמעשינו ותפילותינו אנו פועלים על המציאות.

וכך כותב הרב בהקדמה לעולת ראייה¹²:

"אי אפשר לתפילה שלא תעשה את רישומה. אם היא פועלת את פעולתה ע"פ הפעולה הפרטית המסויימת שלה או מסבבת דרכים רבים ומסובכים – אלה הם מפלאות תמים דעים"

פעמים רבות אנו מתפללים על חולה, או על צורך מסויים, עלינו לדעת שהתפילה תמיד פועלת. לפעמים בחסדי ה' מרגישים את התוצאה של התפילה בפעולה המסוימת שאותה ביקשנו, אך לפעמים איננו רואים שבקשתנו מתגשמת.

מ'מפלאות תמים דעים' הוא, אם תפילת האדם תפעל את הבקשה שאותה ביקש, או שתפעל להאציל ולהשפיע שפע בתחום אחר. הוא יתברך לבדו יודע באיזה מקום ישים את התפילה הזאת שתפעל שם את פעולתה. אנחנו איננו יודעים מה תהיה השפעת התפילה, אך אנו יודעים בוודאות שאין תפילה שאינה עושה רושם.

¹¹ ע"פ תיקוני זהר תיקון סט: "ואתערותא דלתתא גרים אתערותא דלעילא".

¹² ענייני תפילה, התפילה המתמדת של הנשמה, פסקה ד

⁹ תחנון לשני וחמישי
¹⁰ שם

כמו כן גם בלימוד התורה ובכל פעולותינו אנו פועלים ומשפיעים דברים נשגבים, ולכל מעשה יש ערך.

כך מבואר בספר נפש החיים¹³:

"וזאת תורת האדם: כל איש ישראל, אל יאמר בלבו ח"ו, כי מה אני ומה כוחי לפעול במעשי השפלים שום עניין בעולם"

'זאת תורת האדם' פירושו שזהו דבר מהותי בעמ"י.

אנו עלולים לחשוב שרק מי שפועל בעולם הגשמי, כגון ראש הממשלה, הוא זה שיכול לשנות. ואף אם יש ערך לפעולה הרוחנית, דבר זה שייך רק לצדיקים הגדולים, אך אנו לפי קטנות ערכנו האם יש ערך לפעולותינו?

"אמנם יבין וידע ויקבע במחשבות לבו"

יבין – בבינה, ידע – בדעת, ויקבע במחשבות לבו – יפנים בלבו.

"שכל פרטי מעשיו ודיבוריו ומחשבותיו כל עת ורגע, לא אתאבירו ח"ו ומה רבו מעשיו ומאד גדלו ורמו, שכל אחת עולה כפי שרשה לפעול פעולתה בגבהי מרומים"

המעשים שלנו גדולים ויש לנו השפעה עצומה, כיוון שאנו פועלים למעלה, ושם הוא מקום ההכרעה באמת. כיוון שרש"ע הוא לבדו המוליך את הדברים ולא אצבעות השרים הם הקובעות את שיהיה.

מתוך כך, יש חשיבות גדולה שכל אחד יתעורר רוחנית ויתאמץ ויוסיף בימים הבאים, כל אחד באופן המתאים לו, בזמן הלימוד או בהתמדת הלימוד, ב'תענית דיבור' או בתפילה או בשאר דברים, ובודאי נוסיף זכויות לעמ"י ולא"י.

ונבקש מרבש"ע¹⁴:

יהי רצון מלפניך ש"יכבשו רחמיך את כעסך מעלינו, ויגולו רחמיך על מידותיך, ותתנהג עמנו ה' א-להינו במדת החסד ובמדת הרחמים"

בשביל ש"בטובך הגדול ישוב חרון אפך מעמך ומעריך ומארצך ומנחלתך"

שלא נעמוד חלילה בפני חרון אף.

"וקיים לנו ה' א-להינו את הדבר שהבטחתנו בתורתך ע"י משה עבדך כאמור: וְזָכַרְתִּי אֶת בְּרִיתִי יַעֲקֹב וְאָף אֶת בְּרִיתִי יִצְחָק וְאָף אֶת בְּרִיתִי אַבְרָהָם אֲזָכֹר וְהָאָרֶץ אֲזָכֹר"¹⁵.

יש לשים לב למילים "וְהָאָרֶץ אֲזָכֹר", עצם זה שלעמ"י אכפת מא"י היא זכות שעומדת לפני רבש"ע ומסייעת לנו¹⁶. מתוך כך בע"ה, נזכה לתשועת ישראל במהרה בימינו.

¹⁴ ע"פ תפילת שחרית, בקשה אחר העקידה

¹⁵ ויקרא כו מב

¹⁶ כמבואר באם הבנים שמחה ובעוד מקומות.

¹³ שער א פרק ד

